

AŞKIN DİLİ: OĞUZ LEHÇESİ
THE LANGUAGE OF LOVE: OĞUZ DIALECT

Mustafa Said KURŞUNOĞLU*

Öz

Zihin ile dış dünya arasında en önemli aracı dildir. Kullandığımız dil, insan olma eylemini de nasıl gerçekleştirdiğimizi yansıtmaktadır. Bu makalede insan oluşun kaotik bir işleme sahip olduğu savından hareketle, aşk duygusunun bu kaotik yapı ile olan ontolojik ilgisi temellendirilmektedir. Aşk duygusu ifadesini dilde bulmaktadır. Günümüz Türkçesinin temel lehçesi olan Oğuz lehçesinin bu yalın insanî var oluşa tekabül eden ifade edilmiş biçimlerinin aşk temalı olduğu tespit edilerek; Türk insanının bireysel özünün aşk kavramında anlamını bulduğu savunulmaktadır.

Anahtar kelimeler: Aşk, Oğuz, dil, çift kutup, Türkçe, ontolojik

Abstract

The most important tool between the mind and the outside world is language. The used language reflects that how the action of the human being was performed. In this article as an ontological the chaotic inner world of man with love will be associated. Article claiming that of the Oğuz polish is reflect the ontological basis of love. When analyzed the the most important examples of Oguz dialect, the form of repetitive processing of the theme of love is seen. Accordingly, with concept of love the essence of individuality finds in turkish its own meaning. In use of Turkish by the feeling of love, the meaning and the language universes can be ontologically identified.

Key Words: Love, Oghuz, Language, Bipolar, Turkish, Ontologic

Giriş:

Dil ve Anlamın Çift Kutuplu Doğası

Gerçekliğin doğasını keşfetmek ve tüm varoluşun yalın açıklamasını bulabilmek çabası, insanlık tarihine yön vermekle kalmamış, kültür ve medeniyetlerimiz çizgisinde gelişmemizin de öncüsü olmuştur. Bu bağlamda insan türünü diğer canlılardan ayıran en önemli ayıraçlar arasında bulunan dil, açığa çıktığı günden bu yana ilerlemenin ana taşıyıcı unsuru olmuştur. Zihin ile dış dünya arasında ki kesişim noktasında bulunan konuşma dilinin, sıkıştırılmış kavramları temsil eden işlevselliği sayesinde öteki ile iletişimde kullanılması ve aynı zamanda insanın kendi dünyasında bir iç düşünme aracı olarak da kullanılması şuurlu düşüncenin açığa çıkmasını sağlamıştır (Logan, 2008: 22).

* Yrd. Doç. Dr., Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fak., Felsefe Bölümü Atakum/Samsun
E-mail: kursunoglu_mustafa_said@hotmail.com

Şuurlu düşüncenin doğuşu ile birlikte, özümüzde duyumsadığımız ve aynı zamanda dış dünyada tanık olduğumuz varlığın ne olduğunu ve neden kaynaklandığını keşfedebilmek için Thales'ten Aristoteles'e, Platon'dan Plotinus'a uzanan bir çizgide çift kutuplu felsefe anlayışımız açığa çıktı. Bu zorunlu dualizmin "zihin fenomenlerinin bedenle etkileşiminden mi ya da zihin fenomenlerini kendimize nedensel olarak açıklama çabasından mı kaynaklandığı" sorusu açık uçlu kalmaya devam etmektedir (Patterson, 2000: 21). Buna göre olaylar ile bu olayların bağlı olduğu kanunlar arasındaki korelasyon yaklaşımı (nomological) ile zihinsel ve bedensel bir korelasyonun (kartezyen) geçerliliği düşüncesi, bu dualitenin kavramlar ve tanımlar düzeyinde de devam ettiğini göstermektedir (Davidson, 2000: 238). İlkinde materyalist bakış açısı ile her olayın kendi kanunlarına bağlı oluşu, ikincisinde de ontolojik olarak olayların zihin ve dış dünya arasındaki bağa bağlı olarak tecrübe edildiği ifade edilmektedir.

Oysa bu genel tanımlamalarda öncelikli cevap bekleyen sorun, bu tanımlamaları yaparken kullandığımız dilin nasıl bir açıklanımı olduğu sorusudur. İster nominalist düşünelim isterse de ontolojik, her iki durumda da bu düşünme eyleminin ana unsuru olan dilin yapısı önem kazanır. Gerçeklik ile dil arasındaki bu güçlü ilişki satranç oyununa benzer bir tekabüliyetle kelimeler ve anlamları arasında Wittgenstein tarafından kurgulanır (Wittgenstein, 2010: 197). Buna göre temelde bir dil, realite dediğimiz doğal gerçekliğin doğrudan kendisi değil de yalnızca bir açığa çıkışı ya da temsilini karşılamaktadır (Bernstein, 2000: 220). Dolayısıyla farklı diller aslında ortak evrensel gerçekliklerin öznel açığa çıkış biçimlerini meydana getirmektedir. Nitekim Gadamer'e göre de anlamın evrensel olduğu bir temelde diller, kendi tamamen farklı doğalarından değil de anlamın evrensel konumundan kaynaklanan bir açığa çıkışa sahiptirler (Gadamer, 2008: 10).

1. Aşk ve Akıl, Kaos ve Düzen Arasında Dil

İnsanın dış dünya algısını oluşturan yapı da dualist bir karakter göstermektedir. Bu algı tıpkı fiziksel sistemlerde olduğu gibi, dış dünyadaki düzen ve belirlilik ile iç dünyadaki cevap bekleyen sorular ve duyumsanan belirsizliklerin oluşturduğu kaos ve düzensizlik arasında bir konumdadır (Hayles, 1994: 14). Dış dünyadaki düzenin algılanışı akıl (Ratio) ile ideleştirilirken, iç dünyamızın paradoksal duyumu aşk duygusunda kendini bulacaktır.¹ Tıpkı atom altı mikro sistemde eksi ve artı değerlerin atomun varlığını temin ettiği kuantumun paradoks konseptine benzer bir biçimde insanın temel psikolojisi de aşk-nefret paradoks dualitesinde konumlanmaktadır. İnsan varlığının ontolojik açıklanımı noktasında Sartre'nin ünlü varlık-hiçlik diyalektiği de aşk ile nefret duygularında ifadesini bulan bir konumda ortaya konmaktadır (Sartre, 1992: 443). Sartre bu ontolojik düzlemde dilin konumunu ise öznelliğin ifadesi olarak değil de kendi oluşun dışarıda gerçekleştirilmesi olarak belirler (1992: 486).

Tüm düşünce tarihi boyunca tanımlanamaz kavramsal doğasının aşkınlığı ve aynı zamanda onu yaşayanına özgü tecrübe edilmişliğinin subjektifliği ile başlı başına bir varlık olarak da kabul edilen aşk, gizemli cazibesi ile bu çift kutuplu gerçeklik arayışlarının kaotik formunu temsil eden bir konumda olmuştur. Aşk bu konumu ile aklın anlamsal olarak zıddı değil, fakat duygusal olarak çoğu kere içsel karşıtıdır. O

¹ E. Fromm'un da belirttiği gibi, aşk iki farklı cinsi bir araya getirirken, yine de onların birbirlerinden ayrı oluşlarının devam ettiği paradoksal bir duygudur. E. Fromm, *The Art of Loving*, Harper Perennial, New York, 2006, s. 19.

felsefî anlamda Platondan, Augustinus'a Aquinas'dan Spinoza'ya, tasavvufun tecrübî alanında da Sühreverdi'den Mevlana'ya, Hallac-ı Mansur'dan Muhyiddin Arabiye değin, insanın en derinde hissettiği tanımlanamaz idrakin adıdır.²

Günümüzde ise artık ne dış dünyanın düzenli değişkenliğinin ne de zihin dünyamızın paradoksal kavramsallığının tekelinde olmadığını bildiğimiz gerçekliğin bütüncül varlığı, onun fenomenolojik tezahürü olan dil de kendisini bulmaktadır. Dil insanın kendisi, tabiat ve toplumu ile olan ilişki ve diyalogunun ürünüdür. Hatta Gadamer'in yaklaşımı ile söyleyecek olursak, dil olmaksızın var oluş kavramı anlaşılammamaktadır (Palmer, 1982: 42). O halde dil yaşanmışlığın hem kendisi hem ifadesi ve hem de onun en güçlü kanıtıdır. Ya da dil Dilthey'in yaklaşımı ile tüm algılanan ve karşılaşılan durum ve olaylar ile insan bilincinin bu karşılaşmaya yönelik olarak verdiği doğal refleksin bir tezahürü ya da formudur (Glendinning, 1996: 205).

O halde dilin gerçeklikle olan bu ilişkisinde aşkın yeri nedir? Ya da aşk gerçekliğinin dile gelişi nasıl olmaktadır? Dil ya da ifadenin evrensel bir tözü ve tarihsel bir nesneliliği vardır. O aynı zamanda insan ve toplumda özneleşir. Bu nedenle de dil, için ve dışın, ya da kaos ve düzenin veya aşk ve aklın evrenidir. Dil evrensel bir aşk özüne ve toplumsal bir akıl özneliğe sahip eş varlıktır. Böylece hayat ve ölüm, savaş ve barış, iyilik ve kötülük gibi zıt gerçekliklerin belirsiz doğası aşkın şiirsel dilinde kendini bulurken; dış dünya ile kurulan ilişki de akla dayalı günlük dilin akışını oluşturacaktır.

Aşk tüm toplumlarda yaşanmışlık özüne sahip evrenselliğini farklı dillerdeki değişik ifade biçimlerinde ortaya koyar. Edebiyat ve felsefe, şiir ve hitabe gibi farklı biçimler dilin kaos ve düzene dayalı eş-varlılığının tezahürleridir. Bu nedenle aşkın varlığı ile onun şiirsel ifadesi arasındaki fenomenolojik ilişki, oluşturulan dil ve kullanılan ifadeyi doğrudan bu duygunun görüngü varlığı yapmaktadır.

2. Oğuz Lehçesinin Temel Kodu Olarak Aşk

M.Ö.'nin ozanlık geleneğinden, Anadolumuzun âşıklık geleneğine insanımızın varlık ve doğayı duyumsayışının ortak dili anonim destanlar ve halk şairlerinin deyişleridir. Bu deyişler ilhama dayalı anlık doğaçlama olmaları ile tarihsel tecrübemizin iç fenomeni olarak aşk'ı bize sunarlar. Şüphesiz bu durumun bize göre en önemli nedeni yaşanan büyük göç ve Anadolu'nun vatan yapılması süreçlerinde karşılaşılan pek çok birbirine zıt dış değişken ve bilinmeyen karşısında idrak edilen derin duyuşun aşk olarak ortaya çıkmasıdır. Böylece cevapsız kalan ve kader olarak kabul edilen tüm sorunların dayandığı kaotik durumlar, aşk duygusu ile dile getirilecektir. Dolayısıyla tarihi süreç boyunca karşılaşılan farklı doğal ya da toplumsal olaylar karşısında bu olaylara akıl aracılığı ile düzen vermek ve yönetmek çabası dilin toplumsal ve genel yönünü oluştururken, bu yaşananların duygusal ve içsel konumu bireysel ve özgün ifadesini ise âşıklık geleneğinde bulmaktadır.

² Aşkı şerh etmek ve anlatmak için ne söylersem söyleyeyim...

Asıl aşka gelince o sözlerden mahcup olurum.

Dilin tesiri gerçi pek aydınlatıcıdır, fakat dile düşmeyen aşk daha aydındır

Aşkın şerhinde akıl, çamura saplanmış eşek gibi yattı kaldı.

Aşkı, âşıklığı yine aşk şerh etti. Celaleddin Rumi, Mesnevi, çev; Tahir Olgun, Şefik Can, Ötüken, İstanbul, 2012, c. 1-15.

Kaşgarlı Mahmut (1008-1105)'un 11. yüzyılda kaleme aldığı Divânu Lugati't-Türk'te Oğuz boyunu anlatırken belirttiği gibi küçük bir obadan boy ve ulusa geçişi oluşturan süreç, doğal çevre ile yaşanan somut ve hayati ilişkiler ve bu doğrultuda dış çevreye boy ve ulusa yönelik bir düzen vermek ile belirlenirken; oluşan dil de bu düzen verme ve içsel olarak yaşanan kaosu yansıttığı sürecin aslında ta kendisi olmaktadır (Atalay: 2006: 55-59).

Yine M.Ö 200 yıllarında ortaya çıktığı tahmin edilen ve Mete Han'ın destanını kendine konu edinen Oğuz Kağan destanı aşkı kulum tanrıya yakarışının bir sonucu olarak belirler. Destana göre, günlerden bir gün, Oğuz Kağan تنها bir yerde Tanrı'ya yalvarır. Bu yakarışına gökten indirilen ışık içinde, gülmesiyle göklerin güldüğü, ağlamasıyla da göklerin ağladığı sembolik mükemmellik metaforunda bir güzelle cevap verilir. Onu görünce kağanın aklı gider ve böylece özündeki aşka ulaştırılır.³ Aşk destanda tanrının hediyesi olarak kutsal bir özde ortaya çıkmaktadır.

Oğuz Kağan destanından 14. yüzyılda Kitâb-ı Dedem Korkud Alâ Lisân-ı Tâife-i Oğuzhan adıyla kayda geçirilen dedem korkut hikâyelerinde farklı biçimlerde de olsa tekrarlayan aşk temaları dikkat çekicidir. Buna göre Bamsı Beyrek ile Banı Çiçek aşkından (Ergin, 2000: 37), Deli Dumrul'un yerine tanrıya canını bağışlayan hanımına (2000: 81) ya da Kan Turalı'nın uğruna pek çok denemeden geçtiği Selcen Hatun'un aşkından (2000: 81), Basat hikâyesinde ki çobanın peri ile olan aşkına (2000: 104) değin; aşkın farklı biçimlerdeki yaşanmışlığı, destanların dili aracılığı ile kayda geçirilir.

Dedem Korkut Kitabı'nda epik olarak övülen ve boy olmaya eş tutulan isim "oğuz" dur. Etimolojik olarak Og, boy, Uz da çoğul ekdir. Buna göre Oğuz boylar anlamına gelmektedir (Bayat, 2004: 71-74). İşte aynı tarihi tecrübeyi gerek somut çevre ile ve gerekse de soyut âlemlerle ilişkili olarak yaşamakta Oğ-uz ya da boylar birlikteliği günümüze değin devam ede gelmiştir. Türkler, İslâmiyet'ten önce de, sonra da boyların birliğini sağlayan Oğuz Kağan'ı ata saymaktadırlar. Böylece düzen kurucu ve birlik sağlayıcı yönetim aklının dilsel konumunu Anadolu Türkçesinin de özünü oluşturan Oğuz lehçesi temsil etmektedir (Timurtaş, 1994: 27). Oğuz lehçesinin evrensel anlam özünü ise Oğuz Kağan destanında ya da Dedem Korkut Hikâyelerinde de görüldüğü gibi de aşk duygusu meydana getir. Anadolu Türkçesinde Oğuz lehçesine dayalı deyişlerin en güzel örneklerini veren Yunus Emre (1240-1321) ya da Karacaoğlan (1606-1679) gibi şairlere bakıldığında da aşk duygusuna dayalı bu evrensel anlam özünün yeniden ortaya konulduğu görülebilir.

Yine yukarıda belirttiğimiz dış dünyaya yönelik düzen koyucu akıl geleneğini Babürlerden, Memluklere, Gaznelilerden Selçuklulara, Osmanlıdan Cumhuriyete, kağanlar, sultanlar ve padişahlar temsil ederken; aşk duygusuna dayalı iç dünyayı ise Aslan Babalar, Ahmet Yeseviler, Yunus Emreler, Hacı Bektaş Veliler, Pir Sultan Abdallar ve Âşık Veyseller temsil edeceklerdir.

Aşk duygusu evrensel bir öz olması ile yalnızca doğa kaynaklı dış değişkenlerin yaşanmışlığını yansıtmakla kalmaz aynı zamanda insan ile Allah'ın mutlak varlığı arasındaki inanca dayalı ilişkiyi de doğrudan sağlar. İşte aşkın ilahi gerçeklikle bu buluşması millet olma yolunda atılmış en önemli adımdır. Nitekim 12. Yüzyılda kaleme alınan Edip Ahmet Yükneki'nin Atabet'ül Hakayık adlı eseri de din

³ <http://ekitap.kulturTurizm.gov.tr/Eklenti/10811,oguzkagandestani.pdf.pdf?0> (Erişim Tarihi: 03-07-2014)

ve inanç, bilgi, güzel ahlak gibi soyut doğalarla kurulan ilişkilerle örülmeye çalışılan sosyal bir dokuyu göstermektedir⁴

Anadolu'da yaşanan milletleşme sürecinde Yunus Emre'nin Hacı Bektaş-ı Velî'nin, Mevlana'nın ilahi aşk duygusuna dayalı tasavvufi deyişleri millet olma harcımızın özünü karmıştır. Anadolu'da 11. yüzyıldan itibaren farklı unsurlarla birlikte yaşanan milletleşme sürecinde Allah ve peygamber aşkının ve özellikle de ehl-i beyt aşkının özel bir konumu vardır. Millet kavramı açısından ailenin temel oluşturduğu gerçeği, Türk milleti tarafından peygamber ailesinin kutsallığına duyulan sevgi ile aşkın bir forma taşınmıştır.

"Aşktır bu derdin dermanı, aşk yolunda verem canı, Yunus Emre eydür bunu, bir dem aşksız olmayayım" (Toprak, 2016: 63) diyen Yunus, ortalama bir Türk insanını temsilen iç dünyasının ifadesini ortaya koymuştur. Şiirde kullanılan 'dem' ve 'olmayayım' ifadeleri zaman ve oluşun doğrudan aşk ile irtibatlandırıldığını göstermektedir. Dolayısıyla var oluş bilinci Yunus'un bu dizelerinde çok açık bir şekilde aşk duygusu ile ifadesini bulurken; bu duygunun olmayışı ise varlıktan uzaklaşmak ve yokluk gibi istenmemektedir. Cânın aşk yolunda verilmesi ise geçici varlıktan kurtularak aşkın ebedi var oluşuna geçmek arzusunun bir ifadesi olmaktadır. Aşk bu anlamda sonsuz varlık ile de özdeşleştirilmektedir. 'Eydür bunu' ifadesi de oğuz dilinin temel söylencesini 'aşksız olmayayım' diyerek özetlemekte gibidir.

Yunus'un bıraktığı yerden aşkı ifade etmeye devam eden Eşrefoğlu Rumi (ö. 1469) ise şöyle diyecektir:

"Cihânı hiçe satmaktır adı aşk
Dökülüp varlığı gitmektir adı aşk
Elinde sükkeri ayrığa sunup
Ağuyu kendi yutmaktır adı aşk
Belâ yağmur gibi gökten yağarsa
Başını ona tutmaktır adı aşk" (Eşrefoğlu, 1967: 43).

Eşrefoğlu da tıpkı Yunus gibi, 'hiçe satmak', 'varlığı gitmek' ile aşk'ı bir tutmaktadır. Hiçlik ve yokluk ile aşka ait var oluş ifade edilmektedir. Buna göre, dünya varlığı gerçek var oluşa tekabül etmemektedir. Gerçek var oluş ise hiçlikte ifadesini bulan aşka ait var oluştur. İşte bu varlık ve hiçlik arasında duyumsanan paradoksal anlam, aşkın doğasını bize anlatmaktadır. Aynı zamanda Eşrefoğlu aşk'ın sözlü dille ifadesinin yanında onun bir ahlak ve tarz olarak da söylenmesi gerektiğine vurgu yapmaktadır. Bu durum da dil ve anlam evreninin aşk vasıtası ile ahlaki eylemlerde kendine özel bir ifadesini bulduğunu göstermektedir. Anadolu'muzda yüzyıllardır devam eden misafirlik, yardımlaşma, hoşgörü ve sabır gibi pek çok değer aslında bu aşk kaynaklı dilin hal üzerinden ifade edilmesidir, diyebiliriz.

Eşrefoğlu böylece söylerken, Pir Sultan Abdal (ö. 1590) ise;

"Aşk ile yürüdük sen pîre geldik
Muhammet cemalin seyrana geldik
Muhabbet narına yanmaya geldik
Zatını görmeye meydana geldik"⁵ diyecektir.

⁴ <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/Eklenti/12031,ahmedyugnekipdf.pdf?0> (Erişim Tarihi: 07-03-2014)

'Cemalin seyrana', 'narına yanmaya' ifadeleri yaşanan aşk duygusunun paradoksal yapısını tekrar vurgulamaktadır. 'Pire, meydana, seyrana, yanmaya, geldik' ifadeleri de yeryüzünde insan olarak var oluşun zaman ve mekân boyutu ile alakalı ve aynı zamanda bu boyuttan aşkın olan tüm yönlerini anmaktadır. Aşk burada tüm farklı oluşlardaki yegâne varoluş özü olarak ortaya çıkmaktadır. Bu ve benzer örneklerdeki aşkın paradoksal doğası aracılığı ile insan var oluşunun tanımlanamaz doğasını ifade de gösterilen yalın kudret, Türkçenin bu bir bakıma tam anlamı ile felsefi öte yandan mistik ve ruhani, kimi zaman da dünyevî olabilen imgelenimleri ve anlam öbeklerini ifade de ne kadar başarılı olduğunu göstermektedir.

Gününün Anadolu yaşantısından kesitler sunan Karacaoğlan (1606-1679)'ın şiirleri ise bu güçlü aşk duygusunun yalın ifadeleri ile doludur.

"İncecikten bir kar yağar
Tozar elif elif deyi
Deli gönül abdal olmuş
Tozar elif elif deyi"⁶

Karacaoğlan'ın dizelerinde doğa ile insan arasındaki güçlü ilişkinin aşk üzerinden kurgulandığını görmekteyiz. 'Elif elif deyi' ifadesi doğanın aşka ait bu dille konuşturulmasıdır. Karacaoğlan kendi iç dünyası ile dış âlem arasında aşk üzerinden tam bir özdeşlik de kurmaktadır. 'Abdal olmuş' deyişinde 'olmak' eylemi ile Karacaoğlan'ın tabiatın insanlaşmış bedeli ya da enkarnesi olduğu belirtilmektedir. 'İncecikten bir kar yağar' ifadesinde, yağın karın dışarıda olduğu anlaşıldığı gibi, insan zihninde ya da gönül denilen ruh dünyasında da aynı şekilde bir oluşun mevcudiyeti mükemmele yakın bir biçimde anlatımını bulmaktadır. 'Elif'in bir isim oluşunun yanı sıra harf olarak ilahi tekilliği ifade ettiği göz önüne alındığında 'karın tozması' yani her türlü iç ve dış dünyadaki hareketin ilahi varlıktan kaynaklandığını son derece güçlü bir biçimde vurgulamaktadır. Yine Karacaoğlan'ın bu güçlü mısralarında 'deyi, deyi' vurgulanan bir diğer varoluşsal anlam da, evrendeki her hareketin bir deyiş ya da lisan olduğu ve bu lisanların ilahi aşkı söyleyip durdukları mistik gerçekliğidir. Ancak şaşılacak derecede büyük bir maharetle Karacaoğlan bu aşkın anlamları, dünyevî bir anlatım dilinin yalınlığına sarmalayabilmiştir. Böylece bu şiir de diğer benzerleri gibi Oğuz lehçesinin aşk duygusunun ifadesinde ne denli güçlü olduğunun bir diğer örneğini oluşturur.

Yine Âşık Sümmani (1861-1915)'nin deyişiyle de bakacak olursak aynı aşk duygusunun tekrar güçlü ifadeleri ile karşılaşırız.

"Badesiz sarhoş olmuşsan
Sen hangi sevdadan gönül
Ya kime meftun olmuşsan
Haber ver künyeden gönül"⁷

⁵ <http://pirsultanabdalsiirleri.blogspot.com.tr/2008/04/ak-ile-yrdk-sen-pire-geldik.html> (Eri im Tarihi: 09-07-2014).

⁶ <http://karacaoğlandansecmeler.wordpress.com/> (Eri im Tarihi: 09-07-2014).

⁷ <http://www.turkuler.com/nota/siirler.asp?kisi=88> (Eri im Tarihi: 09-07-2014).

Aşkla bâdesiz sarhoş oluş, sarhoşun bilinç kaybına yaptığı telmihle, var oluşun aslında zamandan ve mekândan belli oranda ayrılmış ve bu nedenle de zihinsel ve ruhsal dengesini bulmakta zorlanan bir idrak oluşunun yine aşk üzerinden tespitidir. Sümmani aşk duygusunun aslında nesnel bir karşılığın ötesine geçebildiğini anlatmaktadır. Belki başlangıçta belli bir aşk objesi olsa bile, aşkın doğası egemen olunca gerçek sevgili olan ilahi mevcudiyetin gizli remizleri ve sırları ifade edilmeye başlanır. 'Haber ver künyeden gönül' ifadesi, bireysel kimliğin özü itibari ile kime ait olduğunun sorgulanmasıdır. Yine 'haber ver' değişti dilin gönlün haberini getiren bir aracı oluşunu belirtmektedir ki, bu Türkçenin aşkla dolu bir gönül dili olduğunu ortaya koyar.

Son olarak Âşık Veysel'in ifadelerinde ise yüzyıllar boyunca süregelen bu temel duygunun bir anlamda modern ifadelerini buluruz.

"Güzelliğin on para etmez
Bu bendeki aşk olmasa
Eğlenecek yer bulaman
Gönlümdeki köşk olmasa"⁸

Âşık Veysel'in yukarıdaki ifadeleri ise tam anlamı ile bir doğrudan söyleyiştir. Burada Türkçe 'benlik ile aşk', 'gönül ile köşk' ifadelerinde kendini göstermektedir. Aşk dolu bir benlik ve sevgili için bir köşk olan gönül, Türk dilidir. Bu dilin kendindeki aşkı ifade ederken kullandığı objeler, kıymetini bu dilde kullanılmaktan almaktadır. Bu noktada halk şairleri ve ozanların doğrudan dilin temsilcileri olduğu gerçeği ile karşılaşmaktayız da diyebiliriz.

Bu ve benzeri tüm örneklerde âşıklar aşkı orijinal ve alışılmadık bir biçimde ifade etmeleri ile ortak hafızaya mal olabilmişlerdir. Dilin kullanımındaki zekâ ve anlamların aynı dili konuşan insanlardaki temel anlam kodlarını bulup yakalayabilmesindeki maharet, aşk teması üzerinden rahatlıkla icra edilebilmiştir. Bu durum ise bilinçaltı temele ulaşabilme anlamına gelmektedir. Dolayısıyla söz konusu başarı Oğuz lehçesinin ve Türkçemizin temel kodunun aşk duygusu olduğu savını güçlendirmektedir diyebiliriz.

Sonuç olarak, iç ve dış şeklinde ya da ben ve öteki biçiminde kolaylıkla ayırt ettiğimiz çift kutuplu gerçeklik dünyamızda, iç'e ve dış'a tekabül eden temel formların neler olduğunun tespit edilebilmesi, bir anlamda kim olduğumuz sorusunun da cevabı olabilecektir. Ortalama Türk insanı olarak dünyayı ve olayları algılayışımızda kullandığımız dil belirleyici tarihsel bir etkidir. Doğan yeni bireyler öğrendikleri dil ile anlam döngülerini kurmaktadır.

Varoluş problemi de diyebileceğimiz sorun, özellikle günümüz modern insanına aittir. Bir anlamda objeleştirdiği her şey ile birlikte kendini de nesneleştiren modern insan, kendinin ne olduğu sorusunu bir bunalım ürünü olarak sormaktadır. Oysa iç dünyamızın karmaşık ve zıtlıklarla dolu yapısı bize 'nelik'ten öte bir 'kimlik' vermektedir. Bu kimliğin kendi doğasını ifade biçimi olarak aşk, Türkçe'de sürekli ve güçlü bir biçimde vurgulanmaktadır.

Aşk duygusunun yalın bir anlatıda karmaşık anlamlarını rahatlıkla ortaya koyabilen Türkçemizin kullanımında ve korunmasında gösterilecek olan özenin, tıpkı

⁸ <http://www.antoloji.com/guzelligin-on-par-etmez-siiri/> (Erişim Tarihi: 10-07-2014).

bir tedavi etkisi sayılabilecek kişisel ve toplumsal bir iyileştirmeyi kolaylaştıracağı anlaşılmaktadır. Ters olarak da giderek yozlaşan bir dil gerçekliği karşısında, milli değer ve duygularımızın büyük zarar göreceği açıktır.

Rahatlıkla çoğaltabileceğimiz yukarıdaki örneklere dikkat edildiğinde Oğuz lehçesinden gelişen Anadolu Türkçesinin en güçlü ifade biçimlerini aşk duygusunun anlatılmasında bulduğunu söyleyebiliriz. Bu güçlü kendini ifade ediş biçimini dillendiren şairlerin ait oldukları geleneğin de “Âşıklık” adı ile adlandırılması, aşk duygusunun Türkçenin en temel ifade biçimlerinden biri olduğunu ortaya koymaktadır. Oğuz boyundan Türk milletinin bugünkü konumuna değin dış dünyaya yönelik olarak kullanılan araçsal dil, hâkimiyet esasına dayalı bir devlet geleneğini oluşturan bir biçimde gelişirken; bireyin kendi varoluş çizgisindeki en temel anlam ve duygu ise aşk ile temsil edilmektedir.

İslam dininin de etkisi ile aşkın ilahi boyutu ile birlikte değerlendirilmesi, sadece onu aşkın bir konuma yükseltmekle kalmamış, insanî değerler açısından insan kalitemizi de yükselten önemli bir etki sağlamıştır. Milletimizin sahip olduğu değerler, aşk duygusunun en yüce olana yöneltilmesi neticesinde ortaya çıkmıştır. Bu nedenle dilimizin temel ifade biçimlerini esas alarak gelişmeye devam etmesi ve korunması aynı zamanda milli benlik ve ruhumuzun devamı ve korunması anlamına gelecektir.

Çalışmamızda kısaca örneklerini verdiğimiz Oğuz lehçesine ait şiirlerin felsefi anlamda oldukça güçlü anlam öbeklerini içerdiğini söyleyebiliriz. Aşk merkezli bu dil, medeniyet ve harsımızın da aşk kökenli olduğunu bize göstermektedir. O halde bize ait olan düşünce biçimlerimizin de bu kökenden uzak düşmemeleri gerektiğini söyleyebiliriz.

KAYNAKÇA

- ATALAY, Besim (2006). *Divanü Lügati't - Türk*, Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, Cilt I.
- BAYAT Fuzuli (2004). “Uz-Ğuz-Oğuz Kavim Adının Etimolojisi”, *Karadeniz Araştırmaları*, S. 3, s. 71-77.
- BERNSTEİN, J. Richard (2000). “The Challenge of Scientific Materialism”, *Davidson, D, Materialism And The Mind-Body Problem*, edt, David Rosenthal, Indianapolis: Hackett (200-223).
- CELALEDDİN Rumi (2012). *Mesnevi*, çev; Tahir Olgun, Şefik Can, İstanbul: Ötüken, c. 1.
- DAVIDSON, D (2000). “Mental Events”, *Materialism And The Mind-Body Problem*, edt, David Rosenthal, Indianapolis: Hackett (232-249).
- ERGİN Muharrem (2000). *Dede Korkut Kitabı*, İstanbul: Boğaziçi Yayınları.
- EŞREFOĞLU Rumi (1967). *Eşrefoğlu Rumi Divanı*, İstanbul: Çağaloğlu Yayınevi.
- FROMM, E (2006). *The Art Of Loving*, Harper New York: Perennial.
- GADAMER, H.G. (2008). *Philosophical Hermeneutics*, Edt, Trns; D.E. Linge, Berkeley: California University Press.

- GLENDİNNING, Simon (1999). *The Edinburgh Encyclopedia of Continental Philosophy*, London: Fitzroy-Dearborn.
- HAYLES K. (1991). *Chaos And Order, Complex Dynamics in Literatür and Science*, edt, K. Hayles, Chicago: Chicago University Press.
- LOGAN K. Robert (2008). *The Extended Mind: The Emergence of Language, The Human Mind And Culture*, Toronto: Toronto University Press.
- PALMER R. (1982). *Hermeneutics; Interpretation Theory in Schleiermacher, Dilthey, Heidegger, and Gadamer*, Illinois: Northwestern University Press.
- PATTERSON S; Crane T. (2000). *History of The Mind-Body Problem*, New York: Routhledge.
- SARTRE J. P. (1992). *Being And Nothingness*, Trns; H. E. Barnes, New York: Simon and Schuster.
- TİMURTAŞ Faruk Kadri (1994). *Eski Türkiye Türkçesi*, İstanbul: Enderun Kitabevi.
- TOPRAK Burhan (2006). *Yunus Emre Divanı*, İstanbul: Eskişehir Odun Pazarı Belediyesi.
- WITTGENSTEIN L. (2010). *Philosophical Investigations*, trns; M. Anscombe, S. Hacker, J. Schulte, Oxford: Blackwell.

İNTERNET KAYNAKÇASI

- <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/Eklenti/10811,oguzkagandestanipdf.pdf?0> (Erişim Tarihi: 03-07-2014)
- <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/Eklenti/12031,ahmedyugnekipdf.pdf?0> (Erişim Tarihi: 07-03-2014)
- <http://pirsultanabdalsiirleri.blogspot.com.tr/2008/04/ak-ile-yrdk-sen-pire-geldik.html> (Erişim Tarihi: 09-07-2014)
- <http://www.turkuler.com/nota/siirler.asp?kisi=88> (Erişim Tarihi: 09-07-2014).
- <http://www.antoloji.com/guzelligin-on-par-etmez-siiri/> (Erişim Tarihi: 10-07-2014)
- <http://karacaoglandansecmeler.wordpress.com/> (Erişim Tarihi: 09-07-2014).